

87989

VÄSTERÅS - KRÅKOR

Det började 1951. Jag brukade ofta hålla till nere vid ångkraftverket vintertid. En stadig gäst där var självklart kråkan. Kom jag dit tidigt på eftermiddagen medan det var ljust gick det omkring några vid vakens iskant eller försökte få tag i frusen mat längre ut på isvidderna. När solen höll på att försvinna bakom horisonten och himlen ibland lyste litiumröd, dök det upp små svarta prickar på himlen i SV. De passerade över mig och artbestämdes till kråkor. Egendomligt tyckte jag då, men drog mig till minnes några ord som Hans Avelin en gång sa på en kurs 1950, att kråkorna brukade flyga nerifrån hamnen och upp till Malmabergsskogen för att övernatta varje kväll. Hur många Västerås-bor visste det, och hur många vet det 1970? Jaha, tänkte jag, de ska ju flyga upp till nattkvisten.

Den tidigaste speciella noteringen över detta "nattkviststräck" har jag från den 10 februari 1951. Då räknade jag in 116 kråkor. Dagen efter inräknades 144 stycken. Den 20 februari 1952 passerade ca 400 fåglar. "Sträcket" konstaterades dagligen, men noggrannare siffror på antalet var svårt att få. Det rörde sig dock om flera hundra.

Den 8 mars 1952 tog jag mig före och gjorde en karta och prickade in kråkfärden så långt jag lagt märke till den.

Under årens lopp har jag ofta roat mig med att studera detta "nattkviststräck". 1963 och 1964 hade jag en liten naturklubb i klassen i Lillhagskolan. Några av grabbarna tog till uppgift att räkna kråkorna i detta eftermiddagssträck regelbundet. Vi kom till det intressanta resultatet, att ju närmare våren vi kom desto fler kråkor deltog i sträcket. Vi kom

upp i tal som närmade sig 1000. Så en dag upphörde sträcket för den säsongen. Våren hade gjort sitt inträde på allvar och ett nytt kråksträck, ett äkta flyttsträck, hade efterträtt "nattkvistarna". Kråkorna kom nu från väster och passerade över mot öster för att så småningom ta sig över till Finland och Ryssland. Att "nattkvistarna" ökade i antal fick tydligen sin förklaring i att tidiga flyttkråkor stannade tillfälligt i västeråstrakten och gjorde vinterkråkorna sällskap.

Var övernattade nu dessa vinterkråkor? Jo, i skogen mellan Malmabergstippen och Österleden. Var kråkorna kommer att ta vägen nu, när skogen bebyggs får väl tiden utvisa. Det skulle vara intressant att veta, hur gammalt detta "nattkviststräck" är.

Kom dessa hundratals kråkor bara från hamnen och trakten däromkring? Det verkade ej troligt eftersom en hel del kom i riktning från Fullerölandet. Denna del av sträcket kom jag aldrig att syssla med. Men så plötsligt, den 12 januari 1969, tror jag att jag kommit fram till något. Lennart Urby och jag hade varit på exkursion till Strömsholm och var på hemväg. Vi passerade Askö gård och fortsatte över Barkarö till Fullerö. Över Askö gård flög en spridd flock med kråkor parallellt med vägen. Vi hade faktiskt kontakt med fåglarna hela vägen upp till Fullerö sommarstugeområde, där de passerade och begav sig ut över fjärden. Detta måste vara lösningen: De kråkor som flyger längst bort från nattkvisten i Malmabergsskogen håller till i trakten av Askövikens (kanske ännu längre bort?). Det blir en daglig resa på ca tre mil. En annan slutsats kan man dra: De kråkor, som övervintrar i denna del av västeråstrakten gör det regelbundet. Det tycks i stort sett vara samma fåglar som övervintrar år efter år eftersom "nattkviststräcket" är en fast "institution". Jag har iakttagit det varje vinter sedan 1951. Om dessa kråkor är "västeråsare" eller inte låter sig knappast bedömas i dagens läge. Märkning skulle troligen kasta ljus över detta problem. Ett bidrag kanske jag kan lämna: Kråkor jag ringmärkt som ungar i Skultuna-trakten har återfunnits i Dalsland.

Ingvar Granqvist

FÅGLARS NAMN

Fåglarna har inte alltid hetat så som vi nu känner dem till namnen. Det har tagit tid att få fram ett enda namn på en fågelart och att få det namnet allmänt vedertaget. Fortfarande förekommer två namn på en och samma fågelart och man kan inte med bestämdhet säga vilket, som är det bästa. Man använder än idag på många håll, mestadels den äldre befolkningen på landsbygden, gamla för många av oss okända namn på vanliga fåglar. Många sådana namn kan vara beskrivande för fågelartens läte, utseende, vistelse- och häckningsplats eller folks övertro om fågeln i fråga. En del fåglar är eller var särskilt omhuldade och har fått smeknamn, andra har tilldelats öknamn. Folkhumorn har även bidragit till fågelnamn. Många dalektala namn har förekommit som nu är helt bortglömda. Det är naturligtvis bra att ha ett enhetligt namn på en fågel, så att såväl en skåning, upplänning som norrlänning kan förstå varandra. Då jag nu i detta nummer och i några följande kommer att nämna andra fågelnamn på arter, vi (i varje fall till namnet) lärt oss känna, är det inte för att försöka förstöra den entydighet, som det säkert varit svårt att få fram, utan det är för att det kan vara intressant att veta vad våra förfäder kallade en viss fågel eller vad den hette (ev.heter) i en annan del av landet.

Litteraturkällor har varit: Ivar Hortling: "Svenska fågelnamn", Knut Hagberg: "Fåglar i bygd och obygd" och "Svenskt fågelliv" samt Dahlbeck, Linnman, Palmer: "Radions fågelbok".

Uppställningen är gjord efter SOF:s "Förteckning över Sveriges fåglar". Av vad som framgår av den bokens förord, har man haft vissa svårigheter att fastställa det bästa svenska fågelnamnet.

Arne Nilsson